

วิถีวัฒนธรรมไทยโบราณและวิถีไทยมุสลิมอาเซียนในกรณีจันทร์ปราคา

อุศตาสอบุชชะกูร์ บิน ซาฟิอีย์ (อับดุลสุโก ดินอะ)¹

ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ผู้ทรงเมตตาปรานีเสมอ ขอความสันติและความจำเริญแด่ศาสนทูตมุฮัมมัด ผู้เจริญรอยตามท่านและสุขสวัสดิ์ผู้อ่านทุกท่าน

คำคืนวันที่ 10 ธันวาคม 2554 นี้ได้เกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า "จันทร์ปราคาเต็มดวง" นานกว่า 51 นาที โดยดวงจันทร์เริ่มเข้าเงามัว เวลา 18 นาฬิกา 33 นาที 32 วินาที จากนั้นเริ่มเข้าเงามืด คราสบางส่วน เวลา 19 นาฬิกา 45 นาที 42 วินาที เริ่มคราสเต็มดวง เวลา 20 นาฬิกา 6 นาที 16 วินาที กึ่งกลางคราสเต็มดวง เวลา 20 นาฬิกา 32 นาที 56 วินาที คราสเต็มดวงสิ้นสุด เวลา 20 นาฬิกา 57 นาที 24 วินาที ออกจากเงามืด คราสบางส่วนสิ้นสุด เวลา 23 นาฬิกา 17 นาที 58 วินาที ออกจากเงามัว เวลา 00 นาฬิกา 30 นาที 00 วินาที

จันทร์ปราคาเต็มดวงครั้งนี้ทั่วประเทศไทยเห็นปรากฏการณ์ได้ตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด รวมถึงประเทศกลุ่มอาเซียน อินเดีย ตะวันออกกลาง แอฟริกา รัสเซีย บางส่วน และยุโรปบางส่วน

จันทร์ปราคา มีชื่อเรียกหลายชื่อ เช่น จันทร์คาธ, จันทร์คราส, ราหุอมจันทร์ หรือ กบกินเดือน) คือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อดวงอาทิตย์ โลก และดวงจันทร์ เคลื่อนที่มาอยู่ในแนวระดับเดียวกันพอดี หากเกิดขึ้นในช่วงพระจันทร์เต็มดวง เมื่อดวงจันทร์ผ่านเงาของโลก จะเรียกว่า จันทร์ปราคา ปรากฏการณ์จันทร์ปราคานั้น มีอิทธิพลต่อความคิดและความเชื่อในหลายวัฒนธรรมมาช้านาน รวมทั้งของไทยด้วย ซึ่งผู้เขียนขอเสนอสองแนวคิดคือของไทยโบราณและมุสลิม(ทั้งประเทศไทยและอาเซียน)

คนไทยโบราณ เชื่อว่า เรื่องราหุอมจันทร์เป็นเรื่องราว ที่ชาวบ้าน เชื่อว่า พระราหูกับพระจันทร์ และพระอาทิตย์มีเรื่องโกรธเคืองกันอยู่ คือเมื่อครั้งเทวดากวนน้ำอมฤต คราวนั้นเทวดาพยายามกีดกันไม่ให้พวกอสูรได้ดื่มน้ำอมฤต แต่พระราหูซึ่งมีกำเนิดเป็นอสูรตระกูลแทตย์ได้ปลอมตัวเป็นเทวดา และได้เล็ดลอดเข้าไปดื่มน้ำอมฤตนั้นได้สำเร็จ ฝ่ายพระอาทิตย์และพระจันทร์ ซึ่งเป็นเทวดาอยู่ในที่ประชุม เห็นพระราหูลบล้างละล้างเช่นนั้น จึงทูลพระนารายณ์ให้ทรงทราบ พระนารายณ์กริ้วจึงเอาจักรขว้าง ถูกราหูขาดสองท่อนแต่ก็ไม่ตาย เพราะได้ดื่มน้ำอมฤตเข้าไปแล้ว ท่อนหัวกลายเป็นพระเกตุ (ตำนานว่าพระเกตุมีลูกเป็นดาวหางและผีพุ่งไต้) ตั้งแต่นั้นมา พระราหูประกาศเป็นศัตรูกับพระจันทร์และพระอาทิตย์ทันที คือพระราหูคอยจับพระจันทร์และพระอาทิตย์กินหรืออมไว้เพื่อเป็นการแก้แค้น ถ้าอมพระจันทร์เราเรียกว่า จันทร์ปราคา ถ้าอมพระอาทิตย์เราเรียกว่าสุริยุปราคา

รูปพระราหูเท่าที่จิตรกรเขียนกันนั้น เขียนเป็นหน้าแทตย์ที่ดูร้าย หางเป็นนาค สีกายดำหลัว ๆ แต่ที่เขียนเป็นรูปยักษ์ครึ่งตัว สีเขียวกำลังอมพระจันทร์ก็มี ส่วนคติข้างพระพุทธศาสนา ก็มีประวัติแห่งความเป็นศัตรูระหว่างพระราหูกับพระจันทร์อยู่เหมือนกัน ตำนานว่าสมัยหนึ่ง เศรษฐีชื่อ หัสวิสัย มีบุตร

¹ ฝ่ายวิชาการโครงการพัฒนาเครือข่ายตำบลสุขภาวะจังหวัดชายแดนใต้

3 คน เมื่อคราวทำบุญให้บิดา บุตรทั้งสามทำบุญต่อกัน บุตรคนใหญ่เอาขันทองมาใส่ บุตรคนรองเอาขันเงินมาใส่ บุตรคนสุดท้ายแย่งไม่ทันเลยต้องเอากระตวยมาใส่ เป็นเหตุให้น้องคนสุดท้ายโกรธที่ทั้งสองมาก

ยิ่งกว่านั้นเมื่อตั้งสัตย์อธิษฐาน พี่ชายทั้งสองก็แย่งตำแหน่งดี ๆ ไปเสียเกือบหมด คือคนหัวปีอธิษฐานขอเป็นพระอาทิตย์ พี่คนรองขอเป็นพระจันทร์ น้องสุดท้ายคิดไม่ทันเขาอีกก็โกรธ เลยขออธิษฐานเป็นที่ชายของพระอาทิตย์และพระจันทร์เสียเลย ให้มีร่างกายใหญ่โตปิดบังแสงพระอาทิตย์แสงพระจันทร์ได้ ครั้นสามพี่น้องตายลงต่างก็ไปเกิดตามที่ตนตั้งใจอธิษฐานไว้ น้องสุดท้ายจึงไปเกิดเป็นพระราหู และคอยบังพระอาทิตย์ พระจันทร์เสมอมา นี่ก็เป็นตำราแห่งจันทรุปราคา และสุริยุปราคาอีกทางหนึ่ง.

ดังนั้นเมื่อเกิดจันทรุปราคา จึงมีพิธีกรรมตามความเชื่อเช่น หญิงมีครรภ์ต้องนำเข็มกลัดมากลัดผ้าถุงที่นุ่งมิเช่นนั้นบุตรจะเกิดมาตาเหล่ ชาวสวนก็ต้องเที่ยวเคาะตามต้นไม้ไมเช่นนั้นไม้ผลจะไม่ให้ผล ส่วนชาวบ้านก็จะตีเกราะเคาะไม้เพื่อให้ราหูตกใจจะได้รับกายพระจันทร์ออกมา

จากพิธีกรรมของข้างต้น จะเห็นว่าเมื่อก่อนคนไทยเห็นวาราหูเป็นฝ่ายอธรรมที่มาข่มเหงรังแกพระจันทร์ และพากันหาทางช่วยพระจันทร์ให้พ้นภัย

การบูชาพระราหู จะนำความสำเร็จหรือมีโชคอย่างดีที่สุด และมีทางจะร่ำรวยด้วยอิทธิพลของเลข ๘ การบูชาจึงให้ใช้ของดำ ๘ อย่าง ดังนี้ไก่ดำ เหล้าดำ การแพดำ เฉาก๊วย ข้าวเหนียวดำ ถั่วดำ ขนมเปียกปูนดำ และไข่ดำ

การบูชาพระราหู เมื่อได้ของดำ ๘ อย่างมาแล้ว ก็ทำพิธีกลางแจ้ง ใช้โต๊ะวางกลางแจ้ง หรือที่สนาม หรือที่ดาดฟ้าก็ได้ บางทีก็ทำที่ระเบียงที่มีลมพัดผ่านได้อาหารต้องเป็น ของดำที่สุกแล้ว สามารถนำมากินหรือดื่มต่อไปได้

คนไทยโบราณเชื่อว่า การจะให้หลังต้องดีหรือเอาไปอาบจะดีมาก ส่วนอาหารประเภทกินได้ ก็นำมากินได้เช่นเดียวกัน และสามารถจะนำไปแจกจ่ายคนข้างบ้านได้ด้วย

สำหรับหลักปฏิบัติซึ่งเป็นวิถีชีวิตของมุสลิมไทยและอาเซียนนั้นจะยึดตามหลักศาสนาอิสลามซึ่งมีแบบฉบับของท่านศาสนทูตมุฮัมมัดกล่าวคือ การละหมาดขอพรต่อพระเจ้าซึ่งแตกต่างกับคนไทยโบราณ

สำหรับการละหมาดนั้นไม่เพียงจันทร์คราสเท่านั้นแต่จะรวมถึงสุริยคราสด้วยเช่นกัน

ท่านศาสนทูตมุฮัมมัดได้กำชับสาวกของท่านความว่า

“แท้จริงอาทิตย์และดวงจันทร์นั้น ทั้งสองเป็นส่วนหนึ่งจากบรรดาสัญลักษณ์ของอัลลอฮ์ทั้งสอง ไม่ได้เกิดคราส เพราะความตายของผู้ใด และไม่ใช้เพราะการมีชีวิตของผู้ใด ดังนั้นเมื่อพวกท่านได้พบเหตุการณ์ทั้งสอง พวกท่านจงทำการตักบิร วิงวอนขอต่ออัลเลาะห์ จงทำการละหมาด และจงทำการบริจาคทาน” บันทึกโดยมุสลิม ลำดับที่ 1500 .

ท่านอะบี มัสอูด อัลอันซอรีย์ กล่าวว่า

“ท่านศาสนทูต ได้กล่าวว่า แท้จริงอาทิตย์และดวงจันทร์นั้น ทั้งสองเป็นส่วนหนึ่งจากบรรดาสัญลักษณ์ของอัลเลาะห์ ซึ่งพระองค์กำลังขูให้วันกัลว้ายด้วยกับทั้งสอง และทั้งสองไม่ได้เกิดคราส เพราะความตายของผู้ใด และไม่ใช้เพราะการมีชีวิตของผู้ใด ดังนั้นเมื่อพวกท่านได้พบเหตุการณ์นั้น พวกท่านจง

ละหมาดและวิงวอนขอต่ออัลเลาะห์ จนกระทั่งสิ่งที่เกิดขึ้นแก่พวกท่านได้คายออก (สว่าง) ” บันทึกโดยมุสลิม, ลำดับที่ 1516 .

การละหมาดนั้นผู้นำชุมชนของในแต่ละมัสยิดจะเชิญชวนประชาชนร่วมทำพิธีละหมาด เพราะท่านหญิงอาอิชะฮ์ ภรรยาท่านศาสนทูตเคย กล่าวว่า

“แท้จริงอาทิตย์ได้เกิดคราสในสมัยท่านศาสนทูต ดังนั้นท่านศาสนทูตจึงส่งคนไปปาประกาศว่า “อัศศ่อลาตุลญามิอะฮ์” แล้วพวกเขาก็มารวมตัวกัน” บันทึกโดยมุสลิม, ลำดับที่ 1501

เมื่อละหมาดเสร็จสิ้น ให้ผู้นำละหมาดแสดงธรรมเทศนา เหมือนกับวันศุกร์ โดยผู้นำจะบรรยายถึงสาเหตุการเกิดปรากฏการณ์ดังกล่าว ในแง่วิทยาศาสตร์ หลักศาสนา รวมทั้ง การเรียกร้องให้คนในชุมชนให้สำนึกตัวในสิ่งผิดและทำความดี ต่อตัวเองและ ชุมชน

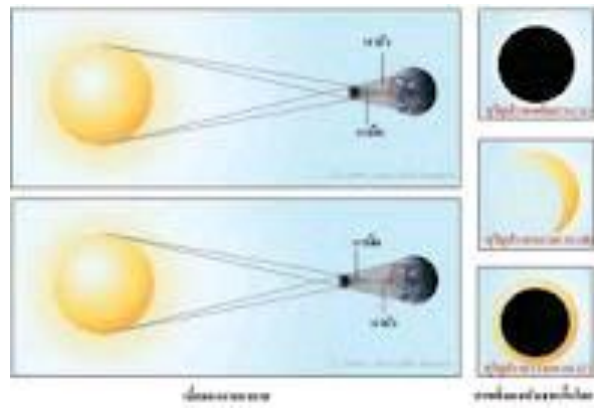
นี่คือวิถีวัฒนธรรมไทยโบราณและวิถีมุสลิมอาเซียน ในกรณีจันทร์ปราคา รวมทั้งสุริยุปราคา

หมายเหตุ ภาพประกอบ

การอ่านธรรมเทศนาหลังละหมาด

*****